

REPUBLIKA
SLOVENIJA
OKROŽNO
SODIŠČE

KRANJ

IP 644/2018 - 84

SODBA
V IMENU LJUDSTVA
in
SKLEP

Okrožno sodišče v Kranju je po okrožni sodnici Tanji Bizjak,

v pravdni zadevi tožeče stranke:

zastopa Aleš Majcenovič, odvetnik v Mariboru, zoper toženo stranko

zaradi ugotovitve ničnost kreditnih pogodb in plačila [REDACTED] EUR, neveljavnosti vknjižbe, izbrisa neveljavnih vknjižb in vzpostavitve prejšnjega zemljiškoknjižnega stanja ([REDACTED])

po dne 1. 12. 2022 opravljeni javni glavni obravnavi,

10. maja 2023

—
•
—

ODLOČILO:

I. Delni umik tožbe za znesek [REDACTED] EUR, z zakonskimi zamudnimi obrestmi od [REDACTED] 2016 dalje do plačila, se vzame na znanje in se postopek v tem delu ustavi.

II. Ugotovi se, da so Notarski zapis opr. št. SV [REDACTED] z dne [REDACTED] 2006, kreditna pogodba št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2006, Dodatek št. 1 k kreditni pogodbi [REDACTED] z dne [REDACTED] 2009, Sporazum o zavarovanju denarne terjatve z dne [REDACTED] 2006, Pogodba o deviznem kreditu v CHF št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2007, Notarski zapis opr. št. SV [REDACTED] z dne [REDACTED] 2016, kreditna pogodba [REDACTED] z dne [REDACTED] 2016 in Sporazum o zavarovanju denarne terjatve z dne [REDACTED] 2016, nični.

III. Ugotovi se, da sta pri nepremičninah:

- solastniški delež do 2/20 (dveh dvajsetin) celote nepremičnine zemljiške parcele [REDACTED] katastrska občina [REDACTED]

- posamezni del št. 8 v stavbi [REDACTED]

vknjižba hipoteke pod ID pravice [REDACTED] za terjatev v višini [REDACTED] na podlagi Notarskega zapisa o dodatku št. 1 k pogodbi o dolgoročnem tolaškem kreditu z valutno klavzulo št. [REDACTED] ter sporazuma o zavarovanju denarne terjatve po 142. čl. SPZ, opr. št. SV [REDACTED] z dne [REDACTED] 2009, po letni obrestni meri, ki je seštevek veljavnega 12 mesečnega LIBOR-ja in obrestne marže v višini 5,05% p.a., skupaj z morebitnimi zamudnimi obrestmi, stroški izterjave in drugimi pripadki ter možnostjo predčasnega odpoklica terjatve, z zapadlostjo glavnice: [REDACTED]

in

vknjižba hipoteke pod ID pravice [REDACTED] za zavarovanje denarne terjatve po Pogodbi o dolgoročnem kreditu št. [REDACTED] v znesku glavnice [REDACTED] EUR, skupaj s pogodbeno, spremenljivo obrestno mero 12-mesečnega EURIBOR-ja ter fiksne obrestne marže v višini 2,70% letno, z vračilom kredita in obresti v 360-ih mesečnih anuitetah, skupaj z zaznambo neposredne izvršljivosti (ID pravice [REDACTED])

neveljavni in se izbrišeta.

IV. Tožena stranka je dolžna v roku 15 dni plačati tožeči stranki pravdne stroške v znesku [REDACTED] EUR, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od [REDACTED]

preteka paricijskega roka dalje do plačila.

OBRAZLOŽITEV:

Navedbe pravnih strank

1. Tožniki navajajo, da sta prvi tožnik kot kreditojemalec in druga tožnica kot zastaviteljica [REDACTED] 2006 s toženko (kot banko) sklenila Pogodbo o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [REDACTED] (v nadaljevanju Kreditna pogodba I), katere predmet je bil dolgoročni namenski kredit za nakup družinskega stanovanja prvega tožnika in tretje tožnice v znesku [REDACTED] CHF v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije za CHF (na dan sklenitve je to znašalo [REDACTED] EUR). Nato je prvi tožnik s toženko [REDACTED] 2007 sklenil še Pogodbo o deviznem kreditu v CHF št. [REDACTED] (v nadaljevanju Kreditna pogodba II), katere predmet je bil kredit v znesku [REDACTED] CHF po nakupnem podjetniškem tečaju za CHF (na dan sklenitve [REDACTED] EUR), namenjen [REDACTED] stanovanja druge tožnice. Dne [REDACTED] 2016 pa so prvi tožnik kot kreditojemalec, druga tožnica kot zastaviteljica in tretja tožnica kot solidarni porok sklenili še Pogodbo o dolgoročnem kreditu št. [REDACTED] (v nadaljevanju Kreditna pogodba III), katere predmet je bil kredit v skupnem znesku [REDACTED] EUR za poplačilo obveznosti iz naslova Kreditne pogodbe I in II. V zavarovanje obveznosti iz kreditne pogodbe I je bila ustanovljena in vknjižena tudi hipoteka z zaznambo neposredne izvršljivosti notarskega zapisa na dveh stanovanjih (eno v lasti prvega tožnika in drugo v lasti druge tožnice), ki je bila s podpisom Dodatka št. 1 dne [REDACTED] 2009 (moratorij) spremenjena, kasneje na podlagi Kreditne pogodbe III, pa je bila vknjižena nova hipoteka z zaznambo neposredne izvršljivosti na istih dveh stanovanjih, medtem ko kljub poplačilu obveznosti iz Kreditne pogodbe I in II, prva hipoteka iz zemljiške knjige ni bila izbrisana. Tožniki izpostavljajo, da sta bila prva dva kredita dana z namenom nakupa dveh stanovanj, torej izven njihove poklicne oz. pridobitne dejavnosti, ter so napram toženke nastopali kot potrošniki. V času sklepanja prvih dveh pogodb prvi tožnik in druga tožnica nista vedela za tveganja, ki sta jih prevzela s kreditnima pogodbama (da lahko SIT oziroma EUR znatno izgubi na vrednosti v razmerju do CHF), toženka pa je to vedela oz. morala vedeti. Sklicujejo se na poročilo o finančni stabilnosti Banke Slovenije iz let 2005 in 2007 in na številne strokovne prispevke, iz katerih naj bi izhajalo, da so bili komitenti izpostavljeni večjemu tveganju zaradi sprememb deviznega tečaja. Prvi tožnik in druga tožnica ne bi sklenila prvih dveh pogodb, če bi za ta tveganja vedela. Toženki tako očitata, da svoje pojasnilne dolžnosti v zvezi z valutnim tveganjem ni izpolnila, prav tako pa je kreditne pogodbe z valutno klavzulo in kreditne pogodbe v CHF sklepala s špekulativnim profitnim namenom, pri čemer je vedela, da bo tečaj nihal v prid CHF, kar je ob sklepanju prvih dveh pogodb zamolčala. Najeta kredita je

predstavljala kot varna in ugodna, v reklamnih letakih pa jih je oglaševala z zapisi, da gre za trdno valuto, da se višina mesečne anuitete ne bo bistveno večala in da gre za ugoden in zaradi vezanosti na trdno valuto, varen produkt. Zatrjujejo tudi obstoj znatnega neravnotežja v medsebojnih pravicah in obveznostih po kreditnih pogodbah. Na strani kreditojemalca je prisotno enormno, navzgor neomejeno, uresničljivo in verjetno tveganje, na drugi strani pa je toženka absolutno zavarovana (devizne pozicije ima zaprte) ter ne nosi nikakršnega valutnega tveganja, dodatno kreditno tveganje pa ima zavarovano s hipoteko. Kredita po obeh kreditnih pogodbah je tožnik kot kreditojemalec zaradi realizacije valutnega tveganja znatno preplačal. Skupaj z družino je, zaradi velikosti obroka in siceršnjih poslovnih ter zdravstvenih težav družine, zašel tudi v finančno in socialno stisko (kljub pozivom za ukrepanje mu banka vse do leta 2016 prekreditiranja ni omogočila, na njen predlog je v letu 2008 sklenil le moratorij, ki pa je celotno zadevo poslabšal), kar je toženka izkoristila in ga pod pretnjo uresničitve hipotek (zaradi zamude s plačevanjem) prisilila (tožniki bi sicer izgubili stanovanja v katerih so bivali) v podpis Kreditne pogodbe III v višini [REDACTED] EUR, s katero je prvi tožnik poplačal kredit I in II. S tožbenim zahtevkom zahtevajo ugotovitev ničnosti vseh treh kreditnih pogodb vključno s sporazumoma o zavarovanju terjatev iz kreditnih pogodb, zaradi odsotnosti dopustne podlage, nasprotovanja prisilnim predpisom in moralnim načelom ter zaradi oderuštva. Prav tako zahtevajo ugotovitev neveljavnosti, na podlagi teh pogodb, vknjiženih hipotek v korist toženke na nepremičninah v lasti prvega tožnika in drugo tožnice ter njihov izbris.

2. Toženka trdi, da je tožečo stranko poučila o vseh tveganjih in okoliščinah, ki jih je v času sklepanja kreditnih pogodb poznala, ter da ni vedela, kako se bo menjalni tečaj (SIT)EUR-CHF v prihodnosti gibal in v zvezi s tem ni tožeči stranki dajala nobenih zagotovil. Ponudila ji je različne tipe kreditov (v SIT, EUR in CHF) in kredita v CHF ni predstavljala kot varnega. Valutna klavzula je bila po njenem tožeči stranki jasna in razumljiva ter je z njo soglašala. Predstavila pa ji je lahko samo obstoječe podatke o gibanju obrestnih mer in menjalnih tečajev SIT/ EUR-CHF. Ravnanja Švicarske centralne banke, ki je leta 2015 odpravila ukrepe, s katerimi je od leta 2011 vzdrževala stalno vrednost tečaja CHF – EUR, ni mogla predvideti. Opozarja, da valutno tveganje ne pomeni le negativnega odklona, ampak tudi pozitivni odklon. Pojasnjuje, da od sprememb menjalnega tečaja nima sama ne dobička ne izgube ter da ji je vseeno, ali kredit potrošnikom odobri v domači ali v tuji valuti. Sama kreditov v CHF ni nikoli ponujala z namenom škodovati svojim strankam ali iz špekulativno-profitnih namenov in je bila ob sklepanju pogodb v dobri veri. Uresničitev tveganj na strani kreditojemalca ima navsezadnje za posledico uresničitve tveganj za banko, to je tveganja, da ji posojeni denar ne bo vrnjen. Prav tako ni preferirala kreditov v CHF in valutnega tveganja ni prikrivala. Prvega tožnika je ob sklepanju pogodb obvestila, da je višina mesečnih anuitet v EUR protivednosti odvisna od bodočega gibanja menjalnega tečaja EUR – CHF. Načelo enake vrednosti dajatev tako ni bilo

■
—
■

kršeno, ter s tem v zvezi opozarja, da gre za aleatorno pogodbo. Navaja tudi, da določb o vračilu kredita v tuji valuti oziroma z valutno klavzulo (ker gre za glavni in jasen pogodbeni pogoj) ni mogoče šteti za nepošteni pogodbeni pogoj. Poleg tega je tožnik v letu 2005 že najel kredit, vezan na tujo valuto EUR in je imel torej izkušnje s tovrstnimi krediti (ki vsebujejo valutno klavzulo). Do težav pri odplačevanju kreditov je prišlo zaradi finančnih težav tožnika in ne zaradi menjalnega tečaja, tožnik pa bi lahko CHF kredit tudi kadarkoli nadomestil s kreditom v EUR in se s tem izognil valutnemu tveganju, pa je to storil šele leta 2016. Tožnik je zadnji obrok kredita dejansko plačal novembra 2010, zaradi česar mu je toženka poslala več opominov, leta 2011 pa je v posledici neplačevanja, zapadla celotna terjatev iz kredita I in II. Ker tožnik tudi po tem ni poravnal svojih obveznosti, je toženka sprožila izvršilni postopek in šele leta 2015 je toženka prvič prejela predlog tožnika za refinanciranje, ki je podlaga za Kreditno pogodbo III. Sama je bila ves čas zainteresirana, da se obveznosti poplačajo, ne pa da se stanovanja zarubijo. Pogodbe tako tudi nimajo elementov oderuštva, saj ni obstajalo nobeno nesorazmerje (ni ne subjektivnega ne objektivnega elementa), dolg tožeče stranke pa se je bistveno povečal zaradi njenega neizpolnjevanja kreditnih obveznosti (na račun stroškov in zamudnih obresti). Izpostavlja tudi, da je tožeča stranka nepremičnino, ki jo je pridobila s kreditom, oddajala najem. Za kredite v EUR je dojala nižje pribitke na referenčno obrestno mero. Izpostavlja, da je US RS z odločbo Up 14/21 prekoračilo meje svoje pristojnosti (spuščalo v dokazno oceno in se ukvarjalo z zakonitostjo), pri presoji ni upoštevalo novejših praks Sodišča EU¹ oziroma jo je napačno uporabilo.

Procesna vprašanja

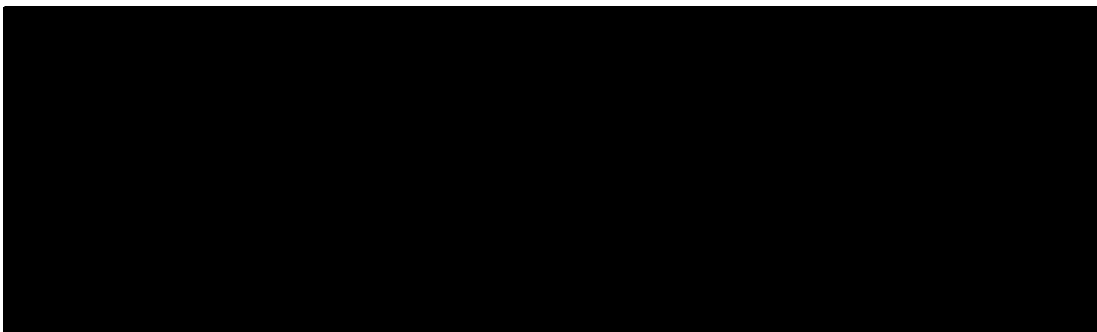
3. Ustavno sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju US RS) je 13. 1. 2022 izdalo odločbo Up 14/21-30. Sodišče je z dopisom z dne 7. 2. 2022 obema pravnima strankama dodelilo rok za podajo morebitnih dodatnih navedb ter dokaznih predlogov. Obe stranki sta se glede stališč zavzetih v odločbi US RS izjasnili v vlogah.
4. Tožniki so v vlogi z dne [redacted] 2019 umaknili dajatveni del tožbenega zahtevka (točka 2. tožbenega petita), s katerim so zahtevali, da je toženka dolžna v roku 15 dni plačati tožeči stranki znesek [redacted] EUR, z zakonskimi zamudnimi obrestmi od [redacted] 2016 dalje do plačila v roku 15 dni.. Toženka je z umikom z vlogo z dne [redacted] 2020 soglašala, zato je sodišče upoštevajoč tretji odstavek 188. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP) odločilo, kot izhaja iz I. točke izreka te sodne odločbe.

Dokazni postopek

¹ Da presoja morebitne nepoštenosti ni dovoljena v primeru, če pogodbene določbe predstavljajo prenos (dispozitivnih) določb nacionalnega prava (C 212/20, C 79/21, C 364/19).

5. V dokaznem postopku je sodišče vpogledalo v pisne dokaze, ki sta jih predložili pravdni stranki [redacted] (B66-B72⁸) in za [redacted]
6. Sodišče ni neposredno zaslišalo prič: [redacted] temveč je v soglasju s pravnima strankama in upoštevajoč 219.a člen ZPP, na predlog strank kot dokazno sredstvo uporabilo zapisnik zaslišanj, ki so jih te priče dale v drugih postopkih. Za pričo [redacted] tako upoštevalo zapisnike narokov glavnih obravnav pri Okrožnem sodišču v Ljubljani v zadevah opr. št. I P 153/2016 (B36) in II P 1348/2015 ter II P 1649/2015 (B29); za pričo [redacted] upoštevalo zapisnik naroka glavne obravnave pri Okrožnem sodišču v Ljubljani v zadevi opr. št. P 743/2017 (B46) in pri Okrožnem sodišču v Mariboru v zadevi opr. št. III P 135/2018 (A37); za pričo [redacted] pa je upoštevalo zapisnik naroka glavne obravnave pri Okrožnem sodišču v Ljubljani v zadevi opr. št. P 2619/2016 (B57).
7. Sodišče ni postavilo izvedenca finančne stroke, saj je tožeča stranka ta dokazni predlog z vlogo z dne 2. 12. 2019, umaknila, prav tako je umaknila dokazni predlog po zaslišanju priče [redacted]
8. Sodišče je zavrnilo dokazni predlog tožnikov, s katerim so predlagali, da toženka predloži seznam vseh kreditojemalcev, ki so v letih 2006 – 2007, kot posamezniki, sklenili kreditne pogodbe za stanovanjske kredite v isti poslovalnici in pri istih referentih kot prvi tožnik in zaslišanje teh kreditojemalcev kot prič, saj je sodišče že na podlagi izvedenih dokazov ugotovil, da pojasnilna dolžnost ni bila opravljena transparentno.
9. Sodišče ni naložila toženki, da predloži vso dokumentacijo produktne mape kredita v CHF, namenjeno interni rabi, saj iz izpovedi zaslišanih uslužbencev izhaja, da ta v času, ko sta bili sklenjeni sporni kreditni pogodbi, ni obstajala.⁹ Prav tako ji ni naložilo, da predloži ves reklamni material, namenjen trženju kreditov v CHF oziroma vezanih na CHF, saj ta dokazni predlog ni bil dovolj konkretiziran. Izvedba teh dokazov pa za odločitev v obravnavani zadevi tudi ni bila potrebna. Kot nepotrebne je zavrnilo tudi ostale dokazne predloge, ki jih ni izvedlo.

10. Tožbeni zahtev je utemeljen.

Oris spora

11. Med pravnima strankama ni sporno in iz predloženih listinskih dokazov izhaja:

- Prvi tožnik kot kreditojemalec in druga tožnica kot zastaviteljica sta s toženko [redacted] 2006 sklenila Pogodbo o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] katere predmet je bil dolgoročni tolarski namenski kredit z valutno klavzulo v višini [redacted] CHF v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije za CHF na dan črpanja kredita (priloga A4, Kreditna pogodba I, notarski zapis SV [redacted]). Doba vračanja kredita je bila 360 mesecev (predvidena anuiteta na dan priprave pogodbe je bila [redacted] CHF), pri čemer naj bi zadnja anuiteta zapadla v plačilo [redacted] 2036. Obrestna mera je bila določen v višini šestevka veljavnega 12 mesečnega LIBOR-ja in obrestne marže v višini 1,85% p.a., kar je znašalo na dan [redacted] 2006 skupaj 3,80% p.a. Za zavarovanje terjatve toženke iz kreditne pogodbe je bila ustanovljena in vknjižena hipoteka z zaznambo neposredne izvršljivosti notarskega zapisa na nepremičninah v lasti prvega tožnika [redacted]

[redacted] Višina tolarske oziroma evrske protivrednosti mesečne anuitete je bila odvisna od srednjega tečaja Banke Slovenije na dan plačila.

- Prvi tožnik kot kreditojemalec je s toženko [redacted] 2007 sklenil še Pogodbo o deviznem kreditu v CHF št. [redacted] v višini [redacted] CHF (priloga A5, Kreditna pogodba II). Obrestna mera je bila določena na osnovi 12 mesečnega LIBOR-ja + 2,35% letno, kar je znašalo na dan odobritve kredita 5,42% letno. Doba vračanja kredita je bila 60 mesecev (predvidena anuiteta na dan priprave pogodbe je bila [redacted] CHF), pri čemer naj bi zadnja anuiteta zapadla v plačilo [redacted] 2012.

- Dne [redacted] 2009 je bil h Kreditni pogodbi I v notarskem zapisu SV [redacted] sklenjen Dodatek št. 1 k Pogodbi o dolgoročnem tolarskem kreditu z valutno klavzulo št. [redacted] s katerim je bil uveden 12 mesečni moratorij na odplačilo glavnice in obresti po Kreditni pogodbi I, in sicer od [redacted] 2009 do [redacted] 2020 (priloga B2). Sklenjen je bil tudi nov Sporazum o zavarovanju denarne terjatve s hipoteko na nepremičninah prvega tožnika in druge tožnice.

- Dne [redacted] 2009 je bil h Kreditni pogodbi II sklenjen Dodatek št. 1 k Pogodbi o potrošniškem kreditu št. [redacted] s katerim je bil uveden 12 mesečni moratorij na odplačilo glavnice in obresti po Kreditni pogodbi II, in sicer od [redacted] 2009 do [redacted] 2010 (priloga B3).

- Prvi tožnik kot kreditojemalec in zastavitelj, druga tožnica kot zastaviteljica in

tretja tožnica kot solidarni porok so s toženko [REDACTED] 2016 sklenili še Pogodbo o dolgoročnem kreditu [REDACTED] katere predmet je bil kredit v skupnem znesku [REDACTED] EUR za poplačilo obveznosti iz Kreditne pogodbe I in II (priloga A6, Kreditna pogodba III, notarski zapis SV [REDACTED]). Doba vračanja kredita je bila 360 mesecev (predvidna anuiteta na dan priprave pogodbe je bila [REDACTED] EUR), pri čemer bi zadnja anuiteta zapadla v plačilo [REDACTED] 2046. Obrestna mera je bila določena v višini 12 mesečnega EURIBOR-ja povišanega za fiksno obrestno maržo 2,70%, vendar skupno ne manj kot 2,70%. Za zavarovanje terjatve toženke iz kreditne pogodbe je bila ustanovljena in vknjižena hipoteka z zaznambo neposredne izvršljivosti notarskega zapisa na nepremičninah v lasti prvega tožnika [REDACTED] in druge tožnice [REDACTED]. [REDACTED] er dano solidarno poroštvo tretje tožnice.

12. Iz izpovedbe prvega tožnika izhaja, da je bila Kreditna pogodba I sklenjena z namenom nakupa stanovanja [REDACTED] denar iz Kreditne pogodbe II pa je bila namenjen za [REDACTED]. Pri najemu kredita je tako nedvomno šlo za zagotovitev osnovne eksistenčne dobrine (doma) za življenje in razvoj družine tožnikov. Tožnik je tudi pojal, da so se šele potem, ko so prišli v finančne težave, preselili [REDACTED] ter kupljeno stanovanje oddajali v najem, da bi vsaj malo finančno lažje shajali. Sodišče je v tem delu njegovi izpovedi verjelo, saj sta to potrdili tudi obe tožnici.
13. Tožniki uveljavljajo ničnosti vseh treh kreditnih pogodb in sklenjenih zavarovanj ter zahtevajo ugotovitev neveljavnosti vknjižb hipotek v korist toženke na nepremičninah v lasti prvega tožnika in druge tožnice ter njihov izbris.

Glede veljavnosti Kreditne pogodbe I in II:

Kavza

14. Najprej se je sodišče opredelilo do stališča tožnikov, da sklenjeni kreditni pogodbi nimata podlage oziroma kavze. Ta ugovor ni utemeljen. Kavza obeh pravnih poslov je bila namreč pridobitev posojila (causa credendi). Taka podlaga pogodb je dopustna.

Materialno pravo

15. V skladu z utrjeno sodno prakso pogodbeni pogoji o valuti posojila in valutni klavzuli predstavljata glavni predmet pogodbe. Bistvena obveznost banke je namreč zagotovitev posojenega zneska, bistvena obveznost kreditojemalca pa [REDACTED]

vračilo glavnice in obresti. Ti storitvi sta neločljivo povezani z valuto, v kateri je bil kredit dodeljen oziroma valuto, ki določa višino njune denarne obveznosti. Tudi v konkretnem primeru iz besedila pogodb, izpovedi prvega tožnika in bančnih referentov izhaja, da gre za tipsko oblikovana pogoja, ki ju banka vnaprej enostransko pripravi, kreditojemalcu pa ostane izbira ali bo sklenil pogodbo s tem pogojem ali ne. Gre torej za splošna pogodbeno pogoja.

16. Pravno podlago za odločitev o zahtevku v tem delu tako predstavljajo v času sklepanja kreditnih pogodb I in II veljavne določbe Zakona o varstvu potrošnikov (v nadaljevanju ZVPot¹¹) in takrat veljavnega Zakona o potrošniških kreditih (v nadaljevanju ZpotK¹²). Da so tožniki ob sklepanju kreditnih pogodb nastopali kot potrošniki, med pravnima strankama namreč ni sporno.

17. V času sklepanja kreditnih pogodb veljavni ZVPot je tako določal:

Splošni pogodbeni pogoji morajo biti jasni in razumljivi, nejasna določila pa je treba razlagati v korist potrošnika (četrti in peti odstavek 22. člena ZVPot).

Pogodbeni pogoji, ki so nepošteni do potrošnika, so nični (23. člen ZVPot).

Pogodbeni pogoji se štejejo za nepoštene, če: a) v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank ali b) povzročijo, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika ali c) povzročijo, da je izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval ali d) nasprotujejo načelu poštenja in vestnosti (prvi odstavek 24. člena ZVPot).

18. Nepoštene pogodbene pogoje na ravni Evropske unije ureja Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju Direktiva).

19. Vsebina Direktive določa:

Določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in določbah ali načelih mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, zlasti na področju prometa (drugi odstavek 1. člena).

Pri pogodbah, v katerih so vsi ali nekateri pogodbeni pogoji, ki so ponujeni potrošniku, pisni, morajo biti ti pogoji vedno sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku (prvi stavek 5. člena).

Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči

11 Zakon o varstvu potrošnikov - Uradni list RS, št. 20/98, 25/98, 23/99 - ZSVP, 110/02, 51/04, 46/06 - odl. US, 114/06 - ZUE.

12 Zakon o potrošniških kreditih (ZpotK) - Uradni list RS, št. 70/00, 41/04

znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank (prvi odstavek 3. člena).

Ocena nedovoljenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku (drugi odstavek 4. člen).

20. Iz povzetih relevantnih določb je očitno, da besedilo ZVPot ni enako besedilu Direktive. To je v sodni praksi odprlo več vprašanj glede pravilne uporabe materialnega prava:

a) ali je lahko predmet presoje nepoštenosti pogodbeni pogoj, ki temelji na obvezni oziroma dispozitivni normi slovenskega prava,

b) ali je lahko predmet presoje nepoštenosti glavni predmet pogodbe oziroma ustreznost med ceno in plačilom za izmenjave storitve ali blaga, če so ti pogoji v jasnem in razumljivem jeziku in

c) ali morajo biti pogoji iz prvega odstavka 24. člena ZVPot, da gre za nepošten pogoj, podani kumulativno ali zadošča, da je izpolnjen eden izmed alternativno naštetih pogoje.

21. Za pravilno uporabo materialnega prava je bistveno, da gre v obravnavani zadevi za horizontalno razmerje, torej razmerje med posamezniki. Iz ustaljene sodne prakse Sodišča EU izhaja, da direktiva sama po sebi ne more ustvarjati obveznosti za posameznika in se torej proti njemu nanjo kot tako ni mogoče sklicevati. Če bi se namreč možnost sklicevanja na določbo neprenesene ali nepravilno prenesene direktive razširila na področje odnosov med posamezniki, bi se s tem Evropski uniji priznala pristojnost, da posameznikom predpisuje obveznosti s takojšnjim učinkom, to pristojnost pa ima samo tam, kjer je pristojna za sprejemanje uredb. Iz navedenega izhaja, da nacionalno sodišče, ki odloča o sporu med posamezniki in ki določb nacionalnega prava ne more razlagati tako, da bi bile v skladu z direktivo, zgolj na podlagi prava Unije ni zavezano, da ne uporabi določbo nacionalnega prava.¹³ Poleg tega je Sodišče EU¹⁴ na podlagi predhodnega vprašanja, ki ga je postavilo Višje sodišče v Mariboru v zadevi I Cp 889/2020 sprejelo stališče, da je člen 3(1) in člen 8 Direktive treba razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, na podlagi katere je mogoče v primeru, da pogodbeni pogoj v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank, ugotoviti nepoštenost tega pogoja, ne da bi bilo treba v takem primeru preveriti zahtevo „dobre vere“ v smislu člena 3(1). Prav tako je ponovilo že zavzeto stališče, da lahko države članice, v skladu z 8. členom Direktive prosto razširijo varstvo iz člena 3(1), če se

¹³ Sodba C-122/17.

¹⁴ Sodba C-405/21.

z zadevno nacionalno ureditvijo potrošnikom zagotavlja višja raven varstva in se ne posega v določbe Pogodbe.

22. Glede na zgoraj povzeta stališča materialnopravno podlago za odločitve v predmetni zadevi predstavljajo določbe ZVPot, pri razlagi katerih je treba upoštevati, da se z nacionalno ureditvijo lahko potrošnikom zagotavlja višja raven varstva, kot ga določa Direktiva.
23. Prva stopnja razlage pravnih aktov je jezikovna razlaga. Ta določa pomenske okvire razumevanja besedila, ki z razlago ne sme biti prestopljena.
24. Določbe ZVPot so v delu, v katerem določa, kdaj je pogodbeni pogoji nepošten, jasne. Predpostavke nepoštenosti so določene v alternativnem razmerju, kar pomeni, da zadošča obstoj odločilnih dejstev, ki se podrejajo le eni izmed njih.
25. Drugače pa je v primeru preostalih dveh odprtih materialnopravnih vprašanj. V teh dveh gre za položaj, ko zakonodajalec določb Direktive ni izrecno prenesel v naš pravni red.
26. Je pa zakonodajalec opredelil definicijo pogodbenega pogoja in sicer za pogodbene pogoje po ZVPot štejejo vse sestavine pogodbe, ki jih določi podjetje, zlasti tiste, ki so določene v obliki formularne pogodbe ali splošnih pogojev poslovanja, na katere se pogodba sklicuje. Nadalje pa ZVPot v 23. členu določa, da podjetje ne sme postavljati pogodbenih pogojev, ki so nepošteni do potrošnika in sankcijo ničnosti zanjo.

Zakonodajalec torej pogojev ne ločuje na glavne in vse ostale, ki to niso. Vendar pa to še ne pomeni, da je lahko tudi jasen glavni pogodbeni pogoji podvržen presoji nepoštenosti. To ni, v kolikor je mogoče s teleološko redukcijo ugotoviti, da ZVPot v 23. členu zgolj navidezno ureja ta dejanski stan, torej, da gre v primeru glavnih pogodbenih pogojev za primere, ki so v bistvenem različni od primerov, ki so predmet urejanja s to določbo in terjajo različno vrednotenje.

27. VS RS je že zavzelo stališče, da glavni predmet pogodbe, kadar je ta jasen, ni predmet presoje nepoštenosti. Takšna razlaga bi bila po stališču VS RS preširoka in nesmiselna in bi močno posegla v pogodbeno avtonomijo strank, saj je glavni predmet pogodbe ravno tisto, kar sta imeli stranki ob sklenitvi pogodbe pred očmi in o tem izrecno soglašali. To svoje stališče je podkrepilo z dodatnim argumentom t. i. načelom lojalne razlage.
28. Ustavno sodišče RS je v odločbi Up 14/21-30 presojalo tudi ta dva argumenta VS RS. Sprejelo je stališče, da Direktiva ob izhodišču minimalne harmonizacije in upoštevanju sodne prakse Sodišča EU, dopušča strožje nacionalno varstvo in sicer tako, da se presoja nedovoljenosti lahko razteza na jasen in razumljiv glavni predmet pogodbe, zato načelo lojalne razlage v povezavi z Direktivo ne more

utemeljiti stališča, da je nepoštenost pogodbenega pogoja v primeru izpolnitve pojasnilne dolžnosti vselej pravno nepomembna za odločitev. Glede sklicevanja VS RS na pogodbeno avtonomijo stranka, pa je zavzelo stališče, da je kategorično stališče sodišča, da pozitiven vidik splošne svobode ravnanja, v tem primeru vprašanje presoje (ne)poštenosti pogodbenega pogoja ob izpolnjeni pojasnilni dolžnosti (jasnosti in razumljivosti pogodbenega pogoja), nikdar ne more biti pravno upošteven, v nasprotju s splošno svobodo ravnanja iz 35. člena URS.

29. Ob upoštevanju, da Direktiva dopušča strožje nacionalno varstvo in da praviloma preostali instituti nacionalnega prava, s katerimi se posega v avtonomijo pogodbenih strank, ne poznajo takšne omejitve presoje, po oceni sodišče ni najti razlogov, ki bi utemeljevali uporabo teleološke redukcije. Predmet presoje nepoštenosti je tako lahko tudi glavni predmet pogodbe, ne glede na to, da je jasen in razumljiv.

30. Dispozitivne norme nacionalnega prava, na katerih naj bi, glede na navedbe toženke, temeljila sporna pogodbeni pogoja, so:

- glede valutne klavzule

Dovoljena je uporaba deviz in drugih mednarodnih meril vrednosti kot vrednostne osnove v pogodbah med rezidenti, pri čemer je valuta izpolnitve vedno tolar (tretji odstavek 18. člena Zakona o deviznem poslovanju).

Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na spremembe cen za blago in storitve, izraženih z indeksom cen, ki ga ugotavlja pooblaščen organizacija (indeksna klavzula), ali glede na gibanje tečaja tuje valute (valutna klavzula), ali glede na spremembe drugih cen, če ni takšen dogovor v nasprotju z zakonom (prvi odstavek 372. člena Obligacijskega zakonika, OZ).

Pisna pogodba mora v enostavnem in razumljivem besedilu določati: pri kreditnih pogodbah, kjer je obračun vezan na uporabo tuje valute, navedbo tuje valute in vrsto tečaja, po katerem se izračunava vrednost v domači valuti (9. točka 7. člena Zakona o potrošniških kreditih, ZPotK).

- glede posojila v tuji valuti

Če je predmet obveznosti vsota denarja, mora dolžnik plačati tisto število denarnih enot, na katero se glasi obveznost, če se upnik in dolžnik v skladu z zakonom ne dogovorita drugače (načelo denarnega nominalizma, 371. člen OZ).

31. Pogodbeni pogoj o valutni klavzuli ne temelji na 9. točki 7. člena ZPotK, saj ta določa zgolj obvezno vsebino kreditne pogodbe v primeru, ko je obračun vezan na uporabo tuje valute. Temelji pa na določbi 18. člena ZDP-1 in prvem odstavku

372. člena OZ. Pri tem kasnejši zakon, OZ, izrecno določa, da je valutna klavzula dopustna zgolj, če ni takšen dogovor v nasprotju z zakonom. Sodišče meni, da je lahko zakon iz prvega odstavka 372. člena OZ tudi ZVPot in s tem določila o nepoštenem pogodbenem pogoju. Iz določbe 372. člena OZ je namreč razvidno, da je zakonodajalec sicer dopustil valorizacijo denarne obveznosti, ni pa pri tem uravnoteženo pretehtal upravičene interese pogodbenih strank in je že v samo določbo vgradil možnost tehtanja kot to določajo drugi predpisi.

32. Glede na takšno vsebino 372. člena OZ je zaključiti ne samo, da je uporaba valutne klavzule lahko predmet presoje nepoštenosti v skladu z določbami ZVPot, ampak gre tudi za pogodbeni pogoj, ki spada na področje uporabe Direktive. Ta pogoj namreč ne temelji na kogentni določbi nacionalnega prava niti na dispozitivni določbi, ki velja, če se stranki v zvezi s tem nista dogovorili drugače.
33. Drugače pa je v primeru pogodbenega pogoja o vrnitvi določenih enot kredita v CHF. Ta določba temelji na načelu denarnega nominalizma. Načelo denarnega nominalizma pomeni, da dolžnik izpolni svojo denarno obveznost s plačilom tistega števila denarnih enot, na katero se glasi obveznost, ne glede na dejansko (realno) vrednost zneska oziroma v obravnavanem primeru glede na vrednost zneska v domači valuti. Določba o denarnem nominalizmu je dispozitivna norma nacionalnega prava (371. člen OZ), kar pomeni, da pogodbeni pogoj o plačilu določenega števila denarnih enot v CHF, na katero se glasi obveznost, ne spada na področje direktive. To pa, glede na to, da zakonodajalec te izjeme ni izrecno prenesel v ZVPot, še ne pomeni, da se ta določba izogne presoji nepoštenosti po ZVPot.
34. 371. člen OZ predstavlja dispozitivno določbo. Uporaba te določbe je lahko v določenih okoliščinah v nasprotju z nekaterimi temeljnimi načeli obligacijskega prava, predvsem z načelom enake vrednosti dajatev ter načelom vestnosti in poštenja. Iz zakonodajnega gradiva ni razvidno, da bi zakonodajalec pri vključitvi te določbe v zakon pretehtal upravičene interese pogodbenih strank. Uporaba tega določila v konkretnih pravnih aktih je tako lahko predmet presoje veljavnosti, v kolikor je za to podana ustrezna pravna podlaga (npr. oderušstvo 119. člen OZ, ničnost pogodbe 86. člen OZ). Glede na to, da je eden izmed namenov varstva potrošnikov povečati zmožnost potrošnikov, da zaščitijo svoje interese, tako sistemska kot tudi namenska razlaga napotujeta na to, da je lahko predmet presoje nepoštenosti tudi način vključitve te dispozitivne pravne norme v konkreten pravni akt.
35. Pogodbena pogoja o valutni klavzuli in o valuti kredita, sta tako lahko predmet presoje nepoštenosti v skladu z določbami ZVPot.

Presoja nepoštenosti pogodbenega pogoja¹⁵

36. ZPotK je v času sklepanja obeh kreditnih pogodb določal, da mora biti kreditna pogodba sklenjena v pisni obliki in mora med drugim v enostavnem in razumljivem besedilu določati:
- pogoje plačila, ki so naloženi potrošniku, zlasti predvidene zneske posameznih plačil, število plačil, natančen datum zapadlosti plačil in, če je mogoče, skupen znesek plačil in
 - pri kreditnih pogodbah, kjer je obračun vezan na uporabo tuje valute, navedbo tuje valute in vrsto tečaja, po katerem se izračunava vrednost v domači valuti (7. člen).
37. Sporni kreditni pogodbi vsebujeta zahtevane pisne elemente. Obe pogodbi sta tudi zapisani v jasnem in razumljivem jeziku. Iz njiju jasno izhaja, da je valuta pogodbe CHF oziroma, da gre za kredit z valutno klavzulo v CHF. Kreditna pogodba I vsebuje tudi izjavo kreditojemalca, da ga je banka predhodno v celoti seznanila z rizikom eventualnega zvišanja obveznosti odplačila kredita v tolarjih, ki bi nastal kot posledica morebitnega zvišanja ali znižanja 12 mesečnega LIBOR-ja in gibanja tečaja valute, ki je osnova za preračun kredita (CHF) v času trajanja te pogodbe in da ta riziko izrecno prevzema. Kreditna pogodba II pa izjavo, da kreditojemalec potrjuje, da ga je banka predhodno v celoti seznanila z rizikom najetja kredita v tuji valuti (CHF) in da riziko prevzema.
38. Vendar pojasnilna dolžnost banke glede obstoja valutnega tveganja ni izčrpana že z vključitvijo teh določb v samo pogodbo. ZPotK je namreč določal tudi, da mora biti potrošnik pred sklenitvijo pogodbe seznanjen z vsemi pogoji kreditne pogodbe (prvi odstavek 6. člena ZPotK), ZVPot pa, da morajo biti pogodbeni pogoji jasni in razumljivi. Tako je ključno, ali je bilo valutno tveganje prvemu tožniku v zadostni meri tudi vsebinsko pojasnjeno. Zahteva, da mora biti pogodbeni pogoj določen v jasnem in razumljivem jeziku, namreč predpostavlja, da morajo pri kreditnih pogodbah finančne ustanove posojilojemalcem posredovati informacije, ki morajo zadostovati za sprejetje poučenih in preudarnih odločitev. Ta zahteva v obravnavani zadevi pomeni, da potrošnik pogoj, na podlagi katerega je treba posojilo vrniti v isti tuji valuti, v kateri je bilo sklenjeno oz. v protivrečnosti te valute, razume tako formalno in slovnično kot tudi glede njegovega dejanskega obsega, tako da je povprečni potrošnik, ki je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, lahko ne le seznanjen

¹⁵ Sodišče je pri presoji nepoštenosti pogodbenega pogoja upoštevalo izhodišča, ki jih je za presajo posojilnih pogodb v CHF oziroma vezanih na CHF sprejelo VS RS (odločbe II Ips 201/2017 z dne 7. 5. 2018, II Ips 141/2017 z dne 18. 10. 2018, II Ips 195/2018 z dne 25. 10. 2018, II Ips 137/2018 z dne 25. 10. 2018, II Ips 293/2017 z dne 17. 12. 2018, II Ips 197/2018 z dne 20. 12. 2018, II Ips 32/2019 z dne 23. 1. 2020 in II Ips 14/2020 z dne 7. 11. 2020, II Ips 18/2022 z dne 21. 12. 2022) v delu, v katerem ta ne nasprotujejo odločitvi US RS v zadevi Up 14/21-30 z 13. 1. 2022.

■
—
■

z možnostjo zvišanja ali znižanja vrednosti tuje valute, v kateri je bilo sklenjeno posojilo, temveč tudi zmožen oceniti potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti. Posredovane informacije bi morale vsebovati vsaj to, kako bi na obroke za odplačilo posojila vplivala zelo velika deprecijacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima posojiljemalec stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer.

39. V zvezi z vsebino opravljene pojasnilne dolžnosti je sodišče (poleg pisnih dokazov) izvedlo zaslišanja: - tožnikov, - zaposlenih tožene stranke

(zapisnik Okrožnega sodišču v Ljubljani v zadevi opr. št. ter - kreditojemalcev (potrošnikov), ki so kreditne pogodbe v CHF sklenili v isti poslovalnici toženke kot tožniki

40. Iz zaslišanja bančnih uslužbencev izhaja, da so imeli splošna izobraževanja o tem, kaj banka ponuja¹⁶, niso pa imeli pisnih navodil o vsebini svetovanja.¹⁷ Obstajala so interna ustna navodila, ki jih je podal vodja enote.¹⁸ Ta navodila so bila splošna. Tako iz izpovedi ki je bil v času sklepanja kreditne pogodbe I vodja enote, v kateri je prvi tožnik sklepal pogodbo, izhaja, da so imeli navodilo, da naredijo ustrezne izračune v EUR in CHF, predstavijo razlike glede obrestne mere EURIBOR-ja ali LIBOR-ja in da opozorijo na riziko, in sicer v primeru kreditov vezanih oz. v CHF na riziko tečaja, torej da se valutno razmerje spremeni in glede na to, da se plačo prejema v EUR, to povzroči spremembo anuitete. Glede na odsotnost podrobnejših navodil o vsebini svetovanja, je bila tako očitno vsakemu posameznemu referentu prepuščeno, kako bo stranki predstavil valutno tveganje.¹⁹

41. Iz vsebine Kreditne pogodbe I izhaja, da sta bila sopodpisnika slednje, poleg tožnikov na strani toženke Tožnik je trdil, da je bil njegov svetovalac je pa zaslišan izpovedal, da je bil njegov osebni referent sicer kar je sklepal predvsem glede na spisovno gradivo in preteklo sodelovanje²⁰, pri čemer pa je v nadaljevanju svoje izpovedbe ves čas govoril o množini (kaj so mu svetovali in povedali na banki). Tudi toženka je v svojih trditvah navajala, da je bil tožnikov svetovalac oseb do zadnje vloge (ko je omenila, da je očitno svetoval tožniku ker je sam tožnik tako izpovedal, prej pa je slednjega omenjala zgolj kot svetovalca drugim zaslišanim kreditojemalcem v tej poslovalnici) ni omenjala. Nenazadnje tudi iz informativnega izračuna z dne 2009 (na B8)

■
—
■

izhaja, da je izračun pripravil in svetoval [REDACTED] tako da po presoji sodišča ni dvoma, da je bil slednji nedvomno med svetovalci tožniku ob podpisu prve pogodbe. Očitno je prvemu tožniku pred sklepanjem prvih dveh pogodb svetovalo več oseb [REDACTED] se je prvega tožnika tudi vizualno spomnil (kar potrjuje, da je bil s tožnikom nedvomno v stiku), medtem ko se [REDACTED] tožnika sicer ni spomnil, se ga je pa po imenu spomnil tožnik, prav tako je toženka predložila elektronsko sporočilo tožnika [REDACTED] 2006 o predlaganem črpanju kredita. Zato je potrebno glede vsebine opravljene pojasnilne dolžnosti prvemu tožniku (ki je bil edini od tožnikov prisoten v fazi pogajanja) presojati obe njuni izpovedbi in pretehtati če informacije, ki jih slednja podala tožniku, ustrezajo standardu opravljene pojasnilne dolžnosti. [REDACTED] ki je bil sicer sopodpisnik Kreditne pogodbe I, je bil takrat vodja poslovne enote, pri dogovarjanju za kredit pa ni sodeloval, s strankami se je zgolj usedel ob podpisu pogodbe (glej B57, str. 1, 2 in 12 zapisnika).

42. [REDACTED] se sklepanja konkretnega posla ni spomnil, je pa sprva povedal, da je v fazi pogajanj kreditojemalcem vedno predstavil kredit v EUR in CHF, tekom izpovedbe pa se ni več spomnil, [REDACTED] se vedno pogovarjali tudi o drugih vrstah kreditov. Nedvomno pa je [REDACTED] otrdil, da toolarskih kreditov kreditojemalcem niso predstavljali, saj se te niso izplačali. Upošteva dejstvo, da je toženka predložila zgolj en informativni izračun (B8), ki se nanaša na kredit z valutno klavzulo v CHF, sodišče v tem delu ni sledilo toženki, da je tožniku ob sklepanju pogodb predstavila več vrst kreditov. Četudi je [REDACTED] da je v mapi običajno ostal le izračun za kredit, za katerega so se potrošniki odločili, mu sodišče vsled njegove neprepričljivosti pri izpovedi v tem delu in upoštevajoč, izpoved [REDACTED] da so se v banki beležili vnosi informativnih ponudb, v tem delu ni verjelo. Glede na to, da so se informativne ponudbe beležile v sistemu toženke, bi lahko toženka predložila tudi druge informativne ponudbe oz. dokaze, da so bile tožniku te ponudbe dane če bi te obstajale, pa jih ni. Navsezadnje je tudi [REDACTED] ele protikulni svoje izpovedbe izrecno izpostavila, da naj bi ob CHF (liborju) vedno [REDACTED] li ponudbo tudi v EUR (evriboru), pred tem pa tega ni jasno in nedvoumno izrazila. Tudi zaslišani [REDACTED] med zaslišanjem ni spomnil, kakšne ponudbe so potrošnikom pri sklepanju dobili ampak je zgolj domneval, da so mu dali dve ali tri ponudbe. Nепrepričanost oz. nedoslednost zaslišanih bančnih svetovalcev o tem dejstvu, sodišče vodi v zaključek, da vsem potrošnikom vendarle niso dale [REDACTED] vrst ponudb, če bi imeli namreč vzpostavljeno takšno prakso, bi tako [REDACTED] kot [REDACTED] opisovanju ravnanj s potrošniki to suvereno izpostavili, saj bi bil to avtomatizem pri njihovem poslovanju. Sodišče tako verjame tožniku, da mu je bila dana zgolj ponudba v CHF. Četudi pa bi tožniku poleg [REDACTED] ita v CHF predstavili tudi kredit v EUR, pa po presoji sodišča ob ostalih informacijah, ki so bile sicer dane tožniku (in bodo opisane v nadaljevanju), to še vedno ne zadošča, da bi lahko govorili o ustrezni izpolnitvi pojasnilne dolžnosti.

•
—
•

43. Iz izpovedi [redacted] nadalje izhaja, da je vsakemu predstavil riziko v obrestni meri ter jih opozoril o valutnem tveganju. Glede pojasnila o valutnem tveganju je sprva izpovedal, da je pojasnil, da v kolikor se tečaj okrepi se bo anuiteta zvišala, kasneje pa svojo izpoved spremenil. Na izrecno vprašane ali je povedal karkoli glede anuitete, da se bo ta spreminjala, je povedal, da so povedali, da se bo anuiteta prilagodila glede na vsakokratno vrednost LIBOR-ja, saj so bila takrat taka navodila, okrog valutnega tveganja pa takrat sploh ni noben govoril. O menjalnem tečaju, njegovem gibanju, o posebnostih valute ni poučeval stranke, saj o tem ni bil seznanjen. Ob trženju kredita je stranki izročil izračun, pri tem ji je pojasnil: "to je vaša anuiteta, toliko in toliko bo znašala in to je to". Niso razlagali, da če se bo spremenilo, pa bo znašalo toliko in toliko. Prav tako jim ni kazal grafov gibanja valute. Izpovedal je tudi, da je strankam pojasnil mehanizem pretvorbe, vendar sodišče v tem delu priči ni verjelo. Izpovedal je namreč, da je strankam pojasnil, da se bo njihova anuiteta v tolarjih pretvorila po srednjem tečaju Banke Slovenije v protivrednost CHF za obrok. Pri tej svoji izpovedi je vztrajal tudi po tem, ko ga je sodišče vprašalo, če ne ravno obratno, da se CHF pretvori v tolarje. To kaže, da pri njegovi izpovedi ni šlo za lapsus, kot to označuje toženka, ampak za to, da se dejansko v sam mehanizem pretvorbe ni splašal in logično je, da o tem tudi ni podal pojasnil strankam. Kljub temu, da je zatrjeval, da ni dajal prednosti nobenemu kreditu, pa je izpovedal, da je slo pri kreditih vezanih na CHF za ugoden kredit in ga je tudi predlagal kot najbolj ugodno rešitev. Tako se je ta kredit tudi tržil.

44. Izpoved [redacted] se v celoti sklada z izpovedjo prvega tožnika o danih pojasnilih pri sklepanju kreditnih pogodb. Iz izpovedi prvega tožnika izhaja, da je povedal, da želi kupiti dve nepremičnini, da so preverili njegovo kreditno sposobnost in mu svetovali kredit vezan na CHF kot najbolj primeren in najbolj ugoden. Vedel je, da gre za kredit z valutno klavzulo, razumel je, da lahko njegova obveznost nekaj zaniha, predvsem zaradi obrestne mere, prav tako je vedel, da se tečaj med SIT in CHF dnevno spreminja in si je predstavljal, da anuiteta lahko malo zaniha gor dol (to je tako kot greš na Hrvaško in kupiš Kune). To pričakovanje si je ustvaril sam, glede na to, da je Švica v Evropi, da so bili takrat finančni trgi stabilni in ni bilo več jugoslovanskih inflacij. Rekli so mu, da je to zanj najbolj ugoden kredit in je zaupal. Ni pa mu bilo rečeno, da je CHF trdna valuta, prav tako ob skenitvi pogodb ni razpolagal z reklamnim gradivom toženke, ki je predloženo v spis.

45. [redacted] ki je bil glede na izpovedbo tožnika tudi eden od njegovih referentov, ki je sodeloval v fazi pogajanj pred sklenitvijo prvih dveh spornih pogodb, se tožnika ni vizualno spomnil, niti se ni spomnil posla, kar vodi v zaključek, da je imel s tožnikom manj intenzivne kontakte kot [redacted] (čepprav je nedvomno s tožnikom sklenil pogodbo leta 2005 – na B9). Za razliko od [redacted] pa je [redacted] povedal, da so strankam, ki so sklepale kredit v CHF poleg običajnega (pokazali varianto kakšen je amortizacijski načrt, koliko se plačuje

glavnico, koliko obresti, koliko bo kredit preplačan, kako se (povišajo hipoteke), pojasnili še, da obroke plačuješ glede na tečaj na dan plačila, ki niha, plus obresti in, da je dobro vzeti kredit v tisti valuti v kateri prejemaš plačo. Sam ni dajal nobenih zagotovil glede nihanja tečaja, niti se ni spomnil, da bi strankam kazal kakšne grafe. Je pa izpovedal, da so tako ali tako na spletu in si jih lahko vsakdo pogleda.

46. Sodišče je zaslišalo tudi s strani tožnikov predlagane kreditojemalce, ki so sklepali kreditne pogodbe s toženko v poslovalnici na [redacted] in [redacted]. [redacted] sta sklepala kredit pri svetovalcu [redacted]. Njihove izpovedi so bile za razliko od izpovedi prvega tožnika neprepričljive in niso doprinesle k ugotovitvi dejanskega stanja. Tako iz izpovedi [redacted] izhaja, da mu riziki niso bili pojasnjeni in se niso pogovarjali o gibanju tečaja, vendar pa je kljub temu izpovedal, da mu je svetovalec rekel, da je CHF trdna valuta, da se tečaj lahko spremeni malenkostno, da ne bo vedno isti znesek anuitete. [redacted] je izpovedala, da ji je bilo rečeno, da je valuta CHF stabilna, kar prvi tožnik ni potrdil. Je pa iz njene izpovedi razvidno, da so bila pojasnila, ki jih je prejela, bolj konkretna, vendar je bila to posledica izkaza njenega zanimanja in vprašanj, ki jih je postavila referentu. [redacted] je izpovedal, da je svetovalec zagotavljal, da je CHF trdna in stabilna valuta in mu je bil pokazan graf gibanja CHF, vendar pa takšen način svetovanja ne izhaja niti iz izpovedi prvega tožnika niti referenta [redacted]. [redacted] kredit sklepala pri svetovalcu [redacted]. Njena izpoved glede na ugotovljeno, da je bila vsebina pojasnil prepuščena posameznemu svetovalcu in so ti pojasnilno dolžnost tudi opravljali različno, za ugotovitev dejanskega stanja v obravnavani zadevi ni bila pravno pomembna.
47. Tožniku je bil torej ponujen zgolj kredit vezan na CHF, ki mu je bil tudi predstavljen kot najbolj ugoden. Glede rizikov mu je bilo pojasnjeno, da se bo anuiteta prilagajala glede na vrednost LIBOR-ja in da se obrok plačuje glede na tečaj na dan plačila, ki niha.
48. Glede kreditne pogodbe II je prvi tožnik izpovedal, da je sklepanje potekal približno enako kot pri prvi kreditni pogodbi, le da je bilo vse skupaj še veliko lažje. Drugi krediti mu niso bili predstavljeni, na banki je bil samo enkrat, da je podpisal papirje, predstavljeno mu ni bilo nič. Sodišče je glede na to, da je šlo za kredit v nižjem znesku in da je v krajšem časovnem obdobju pred tem s toženko že sklepal kreditno pogodbo z valutno klavzulo, glede načina sklepanja kreditne pogodbe II, sledilo izpovedi prvega tožnika.
49. Ugotovljene okoliščine sklenitve kreditnih pogodb ne omogočajo zaključka, da je toženka korektno opravila svojo pojasnilno dolžnost. Toženka prvemu tožniku ni pregledno pojasnila konkretno delovanje mehanizma valutne klavzule oziroma kredita v CHF, na podlagi česar bi lahko prvi tožnik z natančnimi in razumljivimi merili presodil, kakšne so ekonomske posledice, ki se jim izpostavlja. Prav tako

mu ni podala informacij, ki bi mu omogočile ne le, da bi razumel, da lahko nihanje menjalnega tečaja povzroči neugodne posledice za njegove finančne obveznosti, ampak tudi, da bi razumel dejansko tveganje, ki mu je izpostavljen v celotnem pogodbenemu obdobju, v primeru velikega znižanja vrednosti valute, v kateri prejema dohodke, glede na obračunsko valuto. Navrženo je bilo zgolj pavšalno pojasnilo, da obroke plačuješ glede na tečaj na dan plačila, ki niha.

50. Ugotovitev, da toženka ni izpolnila pojasnilne dolžnosti, pa ne pripelje avtomatično do ničnosti pogodbenega določila, se pa tak pogoj šteje za nejasnega. Je pa okoliščine oziroma obseg opravljene pojasnilne dolžnosti treba upoštevati tudi pri presoji nepoštenosti, saj lahko nezadostno izpolnjena pojasnilna dolžnost izvira iz slabe vere oziroma se odraža v znatnem neravnotežju med pogodbenimi strankami. Ob tem je treba poudariti, da je treba presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja opraviti ob upoštevanjem okoliščin ob sklenitvi pogodbe.
51. Iz Direktive izhaja, da zahtevo dobre vere lahko izpolni prodajalec ali dobavitelj, če posluje lojalno in pravično z drugo stranko, katere zakonite interese mora upoštevati. Pri presoji dobre vere je treba upoštevati zlasti moč pogajalske pozicije strank in to, ali je bila potrošnik spodbujen v strinjanje z zadevanimi pogoji in ali je bilo blago oziroma so bile storitve prodane ali dobavljene na posebno naročilo potrošnika.
52. Pri presoji je tako treba upoštevati vse okoliščine, s katerimi je bil lahko poklicni dajalec kredita seznanjen ob sklenitvi pogodbe, zlasti ob upoštevanju njegovega strokovnega znanja glede mogočih nihanj menjalnih tečajev in tveganj, neločljivo povezanih s sklenitvijo takega kredita, ter ki so lahko vplivale na poznejše izpolnjevanje pogodbe in na pravni položaj potrošnika.
53. O informacijah glede mogočih nihanj menjalnih tečajev, s katerimi je oziroma bi lahko toženka razpolagala v času sklepanja kreditnih pogodb I in II, sta pravdni stranki predložili obsežno procesno gradivo. To procesno gradivo je v večji meri nastalo po sklenitvi kreditnih pogodb. Prav tako je deloma neustrezno. Tako so tožniki predložili zgolj delno prevedene članke, kar pa ne omogoča celovite presoje njihove vsebine. Predložili sta tudi več pravnih mnenj, ki se v skladu z ustaljeno sodno prakso upoštevajo kot del trditvene podlage strank.
54. Poročilo Banke Slovenije iz leta 2005 vsebuje opozorilo glede izpostavljenosti bank, predvsem pa komitentov tečajnemu tveganju, upoštevaje, da je bil CHF leta 2005 na nizki ravni. V tem kontekstu navaja tudi pokazatelje, ki kažejo na možno apreciacijo CHF v naslednjih dveh letih.

V času sklepanja spornih kreditnih pogodb, je bilo jasno, da se menjalni tečaj giblje v nasprotni smeri od predvidenega, toženka pa je predložila tudi napoved, ki je za isto obdobje predvidevala relativno stabilnost tečaja (B35).

55. Obvestilo Banke Slovenije s 4. 7. 2006 vsebuje opozorilo o potrebnosti celovitega informiranja, ki vključuje skrbno seznanitev komitentov z vsemi tveganji, ki jih produkt prinaša ter pričakovanje, da bodo od strank v pisni obliki pridobile izjave, s katerimi bodo stranke potrdile, da so seznanjene z vsemi tveganje, ki jih omenjeni produkti prinašajo ter so jih pripravljene sprejeti.
56. Tudi poročilo o finančni stabilnosti Banke Slovenije iz maja 2007 vsebuje članek, o tveganjih povezanih z najemanjem posojil v CHF (tečajno in valutno tveganje). Pri tem opozarja: 1) da sta višina obrestne mere in višina obroka ob odobritvi posojila glavna dejavnika pri sprejemanju odločitve o najemu posojila, pri tem pa se pozablja tečajno in obrestno tveganje in 2) da je pri nas zavedanje tečajnega tveganja lahko manjše kot v državah z drsečim režimom deviznega tečaja, ker so slovenska gospodinjstva v preteklosti od deviznih posojil najemala predvsem posojila v evrih, tečaj evra pa je bil v zadnjih dveh letih zelo stabilen, tudi v preteklih obdobjih pa relativno predvidljiv.
57. Predloženi dokumenti Banke Slovenije torej niso bili namenjeni napovedovanju mogočih nihanj menjalnih tečajev. So po opozarjali na izpostavljenost prebivalstva tečajnemu in obrestnemu tveganju iz naslova postavk v CHF, torej na tveganost takšnih pravnih poslov in na posledično potrebo po celovitem informiranju kreditojemalcev o teh tveganjih.
58. Tožeča stranka je predložila tudi graf gibanja parietetnega para CHF EUR od leta 1953 do 2015 (priloga A9). Toženka je temu grafu očitala, da valuta EUR obstaja zgolj od leta 1999 in sama predložila graf za obdobje od leta 1999. Vendar pa je tudi v dokumentih Banke Slovenije uporabljen graf parietetnega para že pred letom 1999²¹, torej ko EUR kot valuta še ni obstajala, kar pomeni, da je tak prikaz gibanja ustaljen v strokovnih krogih. Iz grafa Poročila Banke Slovenije o finančni stabilnosti iz junija 2005 izhaja, da je v razmerju valutnega para SIT CHF opazna krepitev CHF do leta 2003, nato relativna stabilnost tečaja, glede razmerja valutnega para EUR CHF pa cikličnost gibanja.
59. Glede vednosti toženke o gibanju menjalnih tečajev je sodišče prebralo tudi pisni izjavi in zaslišanja [redacted] zaposlenega na Banki Slovenije od leta 1992, in [redacted] zaposlenega pri toženki, ki je bil v obdobju najetja spornih kreditov vodja enote trgovanja in namestnik vodje zakladništva. Iz njunih izjav in izpovedi izhaja, da na gibanje valutnega para vplivajo številni dejavniki (od makroekonomskih do monetarnih) in je napovedovanje gibanja v prihodnosti zelo težavno in nezanesljivo. Nadalje iz izpovedi [redacted] izhaja dojemanje toženke o valutnem tveganju. Tako je izpovedal, da toženka zapira valutne pozicije, da bi drugače šlo za igranje na srečo, kar inštitucija ne sme početi in da je določen limit (0,2% bilančne vsote) v okviru katere lahko njegovi sodelavci špekulirajo na tečaje, vendar oni kupijo in prodajno ponavadi v

21 Poročilo Banke Slovenije o finančni stabilnosti z junija 2005, priloga A11 od leta 1992, enako Poročilo o finančni stabilnosti Banke Slovenije za maj 2007.

istem dnevu ali čez dva dni ali v najslabšem primeru v kakšnem mesecu, saj dlje nimajo v pogleda.

60. Toženka tako ni vedela in tudi ni mogla vedeti kakšno bo gibanje tečajev, predvsem pa ni vedela oziroma ni mogla vedeti, da bo prišlo do takih gibanj v razmerju CHF/EUR, do katerih je prišlo v teku izvrševanja pogodbe. Je pa bila strokovnjak na tem področju, ki ji je bilo poznano, da je gibanje tečaja odvisno od številnih dejavnikov, da je nepredvidljivo in zgolj na kratki rok napovedljivo (izpoved Tolarja dnevno, tedensko, največ mesečno). Grafi gibanja valutnega para CHF EUR za obdobje pred sklenitvijo pogodbe so kazali ciklično gibanje valutnega para, valutnega para CHF SIT pa apreciacijo CHF. Posledično se je zavedala, da je tveganje, ki ga sprejema prvi tožnik realno in se lahko v dobi odplačevanja kredita kadarkoli uresniči oziroma se v določeni meri zaradi dolgotrajnosti kredita najbrž celo bo uresničilo.
61. Potrošniki so prihajali v banko z različnim predznanji o gibanju tečajev.²² Vendar povprečni potrošnik, normalno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, ki se obrne na banko za najem posojila za eksistenčno dobrino, ne pričakuje, da mu bo za nekoliko nižjo obrestno mero in s tem nižjo anuiteto ponujen produkt, ki se približuje igranju na srečo, kot je tveganje ponazoril zaposlen pri toženki [REDACTED] (B36). Banka je visoko regulirana pravna oseba, ki uživa zaupanje potrošnikov, da bo uravnoteženo spoštovala tudi interese nasprotne pogodbene stranke. Glede na to, bi morala kreditojemalca opozoriti o naravi tveganja, ki ga prevzema, torej najmanj o tem, da je tveganje neomejeno, da ga ni mogoče predvideti in je realno, da se v dolgotrajnem obdobju veljavnosti pogodbe uresniči. To tveganje bi morala toženka predstaviti zlasti v povezavi s pogodbenim pogojem odpovedi celotne pogodbe in posledične pravice toženke, da zahteva takojšnje vračilo neplačanega dela kredita s pripadajočimi obrestmi v primeru, če kreditojemalec zamudi s plačilom začetne ali dveh zaporednih mesečnih obveznosti, kar pomeni, da ima lahko že zelo kratkotrajna apreciacija valute znatne ekonomske posledice za kreditojemalce.
62. Dokazni postopek pa je tudi pokazal, da tožniku niso bili ponujene druge vrste kredita (v EUR ali SIT) in mu je bilo rečeno, da je to najugodnejši kredit. Tako ob upoštevanju dejstva, da o pasteh svoje odločitve hkrati ni bil ustrezno (informirano) poučen, v konkretnem primeru lahko govorimo tudi o toženkini spodbudi k jemanju kredita z valutno klavzulo oziroma v tuji valuti.
63. Glede na pomanjkljivo opravljeno pojasnilno dolžnost ob spodbudi k jemanju

²² Tožnik je res imel že pred spornima kreditnima pogodbama sklenjeno pogodbo z valutno klavzulo v EUR. Vendar pa iz članka Poročilo o finančni stabilnosti BS iz maja 2007 izhaja, ocena, da je ravno zaradi stabilnega tečaja EUR v letih od 2005 ter relativni predvidljivosti tečaja EUR v preteklih obdobjih, zavedanje tečajnega tveganja pri nas lahko manjše kot v državah z drsečim režimom deviznega tečaja.

spornih kreditov, je zaključiti, da toženka ni ravnala v skladu z zahtevo dobre vere.

64. Stališča, ki jih je v zvezi z znatnim neravnotežjem med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank Sodišče EU že sprejelo so:

- da je treba pri ugotavljanju, ali pogoj v škodo potrošnika povzroča „znatno neravnotežje“ med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank, med drugim upoštevati pravila nacionalnega prava, če se stranki v zvezi s tem ne dogovorita drugače. Nacionalno sodišče lahko s to primerjalno analizo presodi, ali in – odvisno od primera – v kateri meri pogodba potrošnika postavlja v pravni položaj, ki je manj ugoden od tistega, ki ga določa veljavno nacionalno pravo;

- da se vprašanja, ali znatno neravnotežje obstaja, ne sme omejiti na količinsko ekonomsko presojo, ki temelji na primerjavi skupnega zneska transakcije, ki je bil predmet pogodbe, na eni strani in stroškov, ki so bili na podlagi tega pogoja naloženi potrošniku, na drugi. Nasprotno, znatno neravnotežje je lahko posledica samega dejstva dovolj resnega posega v pravni položaj, ki ga potrošniku kot pogodbeni stranki zagotavljajo veljavni nacionalni predpisi, bodisi v obliki omejitve vsebine pravic, ki jih v skladu s temi predpisi črpa iz te pogodbe, bodisi v obliki oviranja izvrševanja teh pravic ali celo v obliki naložitve dodatnih obveznosti, ki jih nacionalna pravila ne določajo;

- pogoj lahko povzroči znatno neravnotežje, čeprav bi do neuravnoteženosti prišlo le ob nastopu določenih okoliščin in bi v drugih okoliščinah isti pogoj potrošniku lahko celo koristil;

- da je treba nedovoljenost pogoja presojati ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katere je bila sklenjena pogodba, in vseh okoliščin, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe, ter vseh drugih pogojev te pogodbe;

- da je treba preveriti ali bi lahko prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, razumno pričakoval, da bo potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj;

- v primeru, da je pogodba aleatorna mora nacionalno sodišče preveriti ali posledica pogoja, ob upoštevanju povezanosti z drugimi pogoji, ki so del pogodbe, ni preveč neenaka porazdelitev tveganj, ki jih nosijo stranke te pogodbe,

- pravni položaj potrošnika je treba preučiti tudi ob upoštevanju sredstev, ki so mu v skladu z nacionalno ureditvijo na voljo za prenehanje uporabe nepoštenih pogojev.

65. Kot je bilo že ugotovljeno, nacionalno pravo dopušča kreditne pogodbe z valutno

klavzulo in v tuji valuti, v kolikor so spoštovane kavtele iz ZVPot. Merilo tehtanja pravnega položaja kot ga določa pogodba in nacionalno pravo, tako za konkretni primer ni uporabljivo.

66. V času sklepanja spornih kreditnih pogodb nacionalno pravo ni nudilo sredstev za prenehanje uporabe spornih pogojev. Je pa bila v kreditni pogodbi I predvidena možnost, da kreditojemalec, ki oceni, da ni več pripravljen prevzemati rizikov, na podlagi desetdnevne predhodne pisne najave v celoti predčasno odplača kredit s pripadajočimi obrestmi ali poda banki v odobritev vlogo za refinanciranje obstoječega kredita z novim.
67. Kreditojemalec najame kredit praviloma zato, ker nima zadostnih lastnih sredstev in je tako nerehalno pričakovanje, da bo kredit predčasno odplačal z lastnimi sredstvi. Tako mu dejansko ostaja zgolj možnost najetja novega kredita, bodisi pri toženki ali pri drugi banki.
68. Da bi možnost refinanciranja obstoječega kredita z novim pomenilo učinkovito sredstvo za prenehanje uporabe spornih pogojev je bistveno: 1) da je kreditojemalec seznanjen s posledicami, ki bi jih lahko v prihodnosti pomenila taka sprememba, 2) da ima na voljo podatke, ki mu omogočajo, da se na spremenjen položaj primerno odzove in 3) da je to pravico dejansko mogoče izvršiti.
69. Glede možnosti, da pri toženki refinancira obstoječi kredit z novim kreditom sodišče ugotavlja, da iz kreditne pogodbe ne izhajajo posledice, ki jih povzroči taka sprememba. V pogodbi je navedeno zgolj, da je kreditojemalec dolžan kriti stroške predčasnega poplačila kredita, niso pa navedene nobene informacije o načinu transformacije starega kredita v nov kredit, o pogojih novega kredita, stroških povezanih s tem in ob katerem menjalnem tečaju se bo izvedlo refinanciranje. Predvsem zadnja informacija, pri čemer je lahko glede na nepredvidljivost menjalnega tečaja odločilen že čas odločanja o odobritvi sklenitve novega kredita, je za potrošnika bistvena, da lahko presodi tveganje, ki mu ga nalaga pogodba. Teh informacij toženka tudi ni ustno podala kreditojemalcem.²³ Ob tem je dodati, da iz pogodbe ne izhaja, da bi bila toženka zavezana, da ob vložitvi vloge refinanciranje tudi odobri. Gre zgolj in samo za možnost kreditjemalca, da tako vlogo oz. ustrezneje prošnjo, poda.²⁴ Da se potrošnik lahko ustrezno odzove na spremembo menjalnega tečaja in predlaga refinanciranje predpostavlja, da je ustrezno obveščen o svojem tveganju. Od banke sicer ni mogoče zahtevati, da potrošniku predlaga kdaj naj transformira kreditno pogodbo, ga je pa dolžna ob sklepanju pogodbe celovito opozoriti na

²³ Iz izpovedi vodja enote [redacted] izhaja, da v obdobju, ko še ni bilo nihanja tečaja, niso imeli izdelanega sistema, da bi stranki že vnaprej povedali glede refinanciranja, v smislu popustov, stroškov, zamenjave, konverzije.

²⁴ Sklepanje nove kreditne pogodbe pomeni tudi, da se ponovno ugotavlja kreditna sposobnost kreditjemalca.

■

tevanje, kar omogoča potrošniku, da ustrezno ovrednoti svoj položaj in sprejme informirano odločitev o tem, do kdaj vztrajati pri pogodbi.

70. Prvi tožnik torej ni imel na voljo učinkovitega sredstva za prenehanje uporabe spornih pogojev.
71. Glede porazdelitve tveganje iz izpovedi in izjav [redacted] [redacted] ter odgovorov BS o CHF kreditih (B55) izhaja, da je toženka ob sklepanju kreditne pogodbe v tuji valuti oziroma vezani na tujo valuto izpostavljena valutnemu, obrestnemu in kreditnemu tveganju. Vsa ta tveganja upravlja, kar ji nalaga zakonodaja. Valutno tveganje na način, da zapira pozicije (zagotavljala vire v CHF)²⁵, na podoben način upravlja tudi z obrestnim tveganjem. Kreditno tveganje, kateremu je bila izpostavljena v večji meri tudi zaradi valutnega tveganja, ki so ga prevzeli kreditojemalci, je imela zavarovano oziroma je imela na voljo produkte za njegovo zavarovanje (zavarovanje kredita, hipoteka, poroštvo). Na drugi strani so kreditojemalci v celoti nosili neomejeno valutno tveganje, ki ga v primeru kreditne pogodbi v domači valuti ne bi nosili, in niso imeli na voljo instrumentov za zavarovanje tega tveganja.
72. Glede na to: 1) da je prvi tožnik s sklenitvijo kreditnih pogodb nase prevzel neobičajno, neomejeno in neobvladljivo tveganje, 2) da je šlo pri tem za dolgoročni kredit, namenjen za nakup eksistenčne dobrine (doma), 3) da finančni položaj tožnika ni dopuščal nobenega resnega povečanja obveznosti iz kredita²⁶ v povezavi s pogojem, da lahko banka kredit odpokliče že, če kreditojemalec zamudi s plačilom dveh zaporednih mesečnih obveznosti; toženka ni mogla razumno pričakovati, da bi prvi tožnik ob ustrezni transparentnosti tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj.
73. Glede na ugotovljeno, sodišče zaključuje, da sta sporna pogodbeni pogoja nepoštena (prvi odstavek 24. člena ZVPot).
74. ZVPot določa sankcijo ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja. Tudi iz določil Direktive izhaja, da njen cilj ni v prekinitvi pogodbenega razmerja med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, ampak v vzpostavitvi ravnovesja v pogodbenih položajih potrošnika in ponudnika, ki je porušeno z nepoštenim pogodbenim določilom. Zlasti je treba pogoj, ki je ugotovljen za nepoštenega, šteti za neobstoječega, tako da za potrošnika ne more imeti učinka, s čimer se vzpostavi pravni in dejanski položaj, v katerem bi potrošnik bil, če tega nepoštenega pogoja ne bi bilo. Pogodba naj torej, če je to le mogoče, ostane v veljavi, vendar brez določila, ki na škodo potrošnika ruši ravnotežje v pogodbenih položajih obeh pogodbenih strank. Sodišče države članice pa naj presodi, ali pogodba lahko obstane brez nepoštenega pogodbenega določila.

²⁵ Zato iz naslova tečajnih razlik tudi ni imela zatrjevane koristi. Zasluzek pri kreditu so obresti (pribitek) zmanjšan za stroške.

²⁶ Neprerekana navedba tožnikov.

75. V obravnavanem primeru se sporna pogodbeni pogoja nanašata na glavni predmet pogodbe. Po ugotovitvi, da sta nepoštena, nadaljnji obstoj pogodbe brez tega pogoja ni mogoč. Tudi tožniki s tožbo uveljavljajo ničnostno sankcijo celotne pogodbe. Iz njihovih vlog izhaja, da se zavedajo pravnih posledic zahtevane ugotovitve ničnosti celotne pogodbe, tudi tega, da bodo morebiti izpostavljeni restitucijskim zahtevkom toženke. Glede na navedeno je sodišče ugotovilo, da sta Kreditni pogodbi I in II nični. Posledično sta nična tudi Dodatka, ki sta bila sklenjena k tema dvema pogodbama – 12 mesečni moratorij za odplačilo glavnice in obresti obeh kreditov (na B2 in B3).

Glede veljavnosti Kreditne pogodbe III:

76. Predmet Kreditne pogodbe III je bil kredit v skupnem znesku [REDACTED] EUR za poplačilo obveznosti iz Kreditne pogodbe I in II (priloga A6).

77. Toženka je kreditni pogodbi I in II odpovedala (B23,24). Pri tem ne gre za odstop od pogodbe in s tem za njeno prenehanje, ampak za odpoklic pogodbe, zaradi zamude z izpolnitvijo (kreditne) obveznosti. V slednjem primeru pogodba ostane v veljavi, le zapadlost se spremeni tako, da v celoti (predčasno) zapade preostala kreditna obveznost. Vendar kljub temu pri Kreditni pogodbi III ne gre za novacijo pogodbe, saj obstoječa obveznost po Kreditnih pogodbah I in II ni bila nadomeščena z novo, ampak je bila z novim kreditom ta obveznost poplačana.

78. Kljub temu je tudi kreditna pogodba III nična. Dogovor, da toženka posodi kreditojemalcu denar za poplačilo njene terjatve, ki izvira iz pogodbe, ki je v nasprotju s prisilnimi predpisi, česar se je toženka zavedala oziroma morala zavedati, glede na, da je Banka Slovenije opozarjala na potrebo po celovitem informiranju kreditojemalcev in kljub temu referenti niso bili ustrezno poučeni o tveganosti produkta in so celo produkt tržili kot bolj ugoden,²⁷ je nedvoumno v nasprotju z moralnimi načeli, v kolikor sklenitev takšne pogodbe ne temelji na svobodni privolitvi posameznika podani po predhodni seznanitvi, da pogodbeni obveznost ne obstaja. Da bi sklenitev kreditne pogodbe III temeljila na takšni privolitvi prvega tožnika, toženka ni zatrjevala in to ne izhaja niti iz izvedenega dokaznega postopka. Takšna kavza je tako nedopustna in s tem nična.

Sklepno

79. Ker je sodišče presodilo, da so kreditne pogodbe nične, so nične tudi pogodbe o zavarovanju terjatev iz teh kreditnih pogodb. Gre za akcesorne pravice, ki so v svojem nastanku vezane na obstoj zavarovane terjatve. Ker ta ni obstajala že v času sklenitve pogodb o zavarovanju in je bilo gotovo, da ne bo nastala, so te pogodbe nične. Posledično je vknjižba hipotek na podlagi teh pravni poslov neveljavna in je utemeljen tudi zahtevek tožnikov po izbrisu slednjih (243. člena Zakon o zemljiški knjigi).

²⁷ Izpoved [REDACTED]

80. Glede na navedeno je sodišče tožbenemu zahtevku ugodilo v celoti. Ob tem sodišče dodaja, da dajatveni del izbrisne tožbe ni zastaran, saj je vložitev te tožbe ni vezana na roke.
81. Sodišče se do ostalih trditev pravnih strank ni podrobneje opredeljevalo, saj opredelitev do slednjih, glede na sprejeto stališče in ugotovljeno dejansko stanje, za odločitev ni bila več pravno pomembna in ne bi v ničemer prispevala k drugačnemu zaključku sodišča.

Odločitev o stroških

82. Odločitev o stroških tega pravnega postopka temelji na tretjem odstavku 154. člena ZPP v zvezi s 155. členom ZPP. Tožeča stranka je že [REDACTED] 2019 umaknila dajatveni del tožbenega zahtevka v višini [REDACTED] EUR. Gre za sorazmerno majhen del tožbenega zahtevka, zaradi katerega niso nastali posebni stroški, zato je dolžna tožena stranka tožeči stranki povrniti vse potrebne pravdne stroške.
83. Sodišče je priglašene stroške tožeče stranke odmerilo v skladu s stroškovnikom z dne [REDACTED] 2022 (l. št. 365), njeno 4. pripravljalno vlogo z dne [REDACTED] 2023 (391-393) ter Odvetniško tarifo (pri čemer bo sodišče pri presoji upoštevalo Odvetniško tarifo veljavno v času opravljene storitve, tako so v nadaljevanju uporabljene kratice: Odvt²⁸, OdvT²⁹ in ODVT³⁰), v naslednjem obsegu:

- [REDACTED] za tožbo z dne [REDACTED] 2018 - nagrada za sestavo tožbe v višini [REDACTED] (tar. št. 18/1 Odvt); dodatno ji iz tega naslova pripada še priglašenih [REDACTED] točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (tretji odstavek 7. člena Odvt);
- [REDACTED] za pripravljalno vlogo z dne [REDACTED] 2019 - [REDACTED] točk za sestavo vloge (tar. št. 19/1 OdvT); dodatno ji iz tega naslova pripada še priglašenih [REDACTED] točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (tretji odstavek 7. člena Odvt);
- [REDACTED] točk za pripravljalno vlogo z dne [REDACTED] 2021 - [REDACTED] točk za sestavo vloge (tar. št. 19/2 OdvT); dodatno ji iz tega naslova pripada še priglašenih [REDACTED] točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (tretji odstavek 7. člena Odvt);
- [REDACTED] točk za preložen narok dne [REDACTED] 2021 - [REDACTED] točk (tar. št. 20/3 Odvt), povišanih za priglašenih [REDACTED] točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (tretji odstavek 7. člena Odvt);
- [REDACTED] točk za odsotnost s pisarne [REDACTED] 2021 (četrti odstavek 6. člena Odvt) – pooblaščenec tožeče stranke ima sedež v Mariboru, torej je do sedeža v Kranju in nazaj, gotovo porabil 6 krat po pol ure, zato mu pripada pavšal v višini 6-krat začete pol ure, kar znes [REDACTED] točk,
- [REDACTED] za pripravljalno vlogo z dne [REDACTED] 2022 - [REDACTED] točk za sestavo

28 Uradni list RS, št. 2/15, 28/18 – uporaba od 20. 4. 2018 do 5. 4. 2019 - Odvt.

29 Uradni list RS, št. 2/15, 28/18, 22/19 – uporaba od 6. 4. 2019 do 3. 6. 2022 - OdvT.

30 Uradni list RS, št. 2/15, 28/18, 22/19 in 70/22 - pričetek uporabe 4. 6. 2022 - ODVT.

- vloge (tar. št. 19/3 OdvT); dodatno ji iz tega naslova pripada še priglašeni
 točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (tretji odstavek 7. člena OdvT);
- točk za zastopanje na naroku 2022 - točk (tar. št. 20/1 OdvT) povišanih za priglašeni točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (tretji odstavek 7. člena OdvT), tožeči stranki s tem v zvezi ne gre posebej nagrada za izvedbo pripravljalnega naroka, saj mu je sledil narok za glavno obravnavo in gre tako za eno nagrado iz tega naslova;
 - točk za odsotnost s pisarne dne 2022 (četrti odstavek 6. člena OdvT) – pooblaščenec tožeče stranke, ima sedež v Mariboru, torej je do sedeža sodišča v Kranju porabil 6 krat po pol ure (v eno smer vsaj 1,5 h), zato mu pripada pavšal v višini 6-krat začete pol ure, kar zneso točk,
 - točk za urnino na naroku 2022 (prvi odstavek 6. člena OdvT), narok je trajal od 10.00 ure – 11.45 ure (1 h 45 min), urnina pooblaščenca tožeče stranke pripada za vsake začete pol ure nad eno uro trajanja naroka, to je 45 min, kar pomeni 2 x točk, skupaj točk,
 - točk za zastopanje na naroku 2022 - točk (tar. št. 21/2 ODVT) povišanih za priglašeni točk kot pribitek za zastopanje 3 strank v višini dodatnih 20% (prvi odstavek 7. člena ODVT);
 - točk za odsotnost s pisarne 2022 (četrti odstavek 6. člena ODVT) – pooblaščenec tožeče stranke ima sedež v Mariboru, torej je do sedeža sodišča v Kranju porabil 6 krat po pol ure (v eno smer vsaj 1,5 h), zato mu pripada pavšal v višini 6-krat začete pol ure, kar zneso točk,
 - točk za urnino na naroku 2022 (prvi odstavek 6. člena ODVT), narok je trajal od 9.00 ure – 13.35 ure (4 h 35 min), urnina pooblaščenca tožeče stranke pripada za vsake začete pol ure nad eno uro trajanja naroka, kar pomeni za min, to je 8 x točk, skupaj točk,
 - točk za zastopanje na naroku 2022 - točk (tar. št. 21/2 ODVT) povišanih za priglašeni točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (prvi odstavek 7. člena ODVT);
 - točk za odsotnost s pisarne 2022 (četrti odstavek 6. člena ODVT) – pooblaščenec tožeče stranke ima sedež v Mariboru, torej je do sedeža sodišča v Kranju porabil 6 krat po pol ure (v eno smer vsaj 1,5 h), zato mu pripada pavšal v višini 6-krat začete pol ure, kar zneso točk,
 - točk za urnino na naroku 2022 (prvi odstavek 6. člena ODVT), narok je trajal od 12.00 ure – 13.38 ure (1 h 38 min), urnina pooblaščenca tožeče stranke pripada za vsake začete pol ure nad eno uro trajanja naroka, kar pomeni za 38 min, to je 2 x točk, skupaj točk,
 - točk za zastopanje na naroku 2022 - točk (tar. št. 21/2 ODVT) povišanih za priglašeni točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (prvi odstavek 7. člena ODVT);
 - točk za odsotnost s pisarne 2022 (četrti odstavek 6. člena ODVT) – pooblaščenec tožeče stranke ima sedež v Mariboru, torej je do sedeža sodišča v Kranju porabil 6 krat po pol ure (v eno smer vsaj 1,5 h), zato mu pripada pavšal v višini 6-krat začete pol ure, kar zneso točk,

- [redacted] točk za pripravljalo vlogo z dne [redacted] 2022 - [redacted] točk (tar. št. 20/3 ODVT) povišanih za priglašenih [redacted] točk kot pribitek za zastopanje 3 strank (prvi odstavek 7. člena ODVT).

84. Vse navedeno skupaj znaša [redacted] točk oziroma [redacted] EUR (ob upoštevanju vrednost točke 0,60 EUR³¹). Od tega zneska se tožeči stranki priznajo še materialni stroški po tretjem odstavku 11. člena ODVT in sicer 2% do 1000 točk (20 točk, kar pomeni [redacted] EUR), nad 1000 točk 1% (157 točk, kar pomeni [redacted] EUR), skupaj še [redacted] EUR. Tožeči stranki se prizna tudi priglašena kilometrina³² na relaciji Maribor-Kranj-Maribor [redacted] krat po [redacted] km x [redacted] smeri x [redacted] EUR), torej to skupaj zneske za en narok [redacted] EUR, ker je tožeča stranka priglasila za en narok [redacted] EUR potnih stroškov, ki je sodišče priznalo toliko [redacted] narokov, skupaj [redacted] EUR. Skupaj torej stroški tožeče stranke znašajo [redacted] EUR, povišani za 22% DDV [redacted] EUR.
85. Pravdne stroške v skupni višini [redacted] EUR je toženka dolžna plačati tožeči stranki v roku 15 dni, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi od preteka paricijskega roka dalje do plačila, kot to izhaja iz IV. točke izreka.

PRAVNI POUK:

Zoper sklep (I. točka izreka) je dovoljena pritožba v roku 15 dni od prejema pisnega odpravka te odločbe. Morebitno pritožbo je treba vložiti pisno pri tem sodišču v zadostnem številu izvodov za sodišče in nasprotno stranko, o njej pa bo odločalo Višje sodišče v Ljubljani. Pritožba se šteje za pravočasno, če je oddana zadnji dan pritožbenega roka priporočeno na pošto. Pritožba mora obsegati navedbo odločbe, zoper katero se vlaga, izjavo, da se izpodbija v celoti ali določenem delu, pritožbene razloge in podpis pritožnika (335. člen ZPP). Če je pritožba nerazumljiva ali ne vsebuje vsega, kar je treba, da bi se lahko obravnavala, jo sodišče zavrže, ne da bi pozivalo vložnika, naj jo popravi ali dopolni (336. člen ZPP). Ob vložitvi pritožbe mora biti plačana sodna taksa. Če sodna taksa ni plačana niti v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za njeno plačilo in tudi niso podani pogoji za oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, se šteje, da je pritožba umaknjena (tretji odstavek 105.a člena ZPP). Če se pritožba vloži po pooblaščenju, mora ta biti odvetnik ali druga oseba z opravljenim pravniškim državnim izpitom, sicer bo sodišče vlogo kot nedovoljeno zavrglo (tretji odstavek 87. člena ZPP).

31 Uradni list RS, št. 22/2019; prim. VSL sklep, opr. št. II Cp 1345/2019.

32 Po tretjem odstavku 10. člena ODVT se kilometrina obračuna v višini najvišjega zneska, ki se po predpisih, ki urejajo dohodnino, ne všteva v davčno osnovo za službeno potovanje. Po tretjem odstavku 5. člena Uredbe o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja sev davčno osnovo ne všteva povračilo stroškov prevoza na službenem potovanju v primeru, da delojemalec uporablja lastno prevozno vozilo do višine 0,43 EUR za vsak prevožen kilometer (km).

Zoper sodbo (II. do IV. točka izreka) je dovoljena pritožba v roku 30 dni od prejema pisnega odpravka te odločbe. Morebitno pritožbo je treba vložiti pisno pri tem sodišču v zadostnem številu izvodov za sodišče in nasprotno stranko, o njej pa bo odločalo Višje sodišče v Ljubljani. Pritožba se šteje za pravočasno, če je oddana zadnji dan pritožbenega roka priporočeno na pošto. Pritožba mora obsegati navedbo sodbe, zoper katero se vlaga, izjavo, da se izpodbija v celoti ali določenem delu, pritožbene razloge in podpis pritožnika (335. člen ZPP). Če je pritožba nerazumljiva ali ne vsebuje vsega, kar je treba, da bi se lahko obravnavala, jo sodišče zavrže, ne da bi pozivalo vložnika, naj jo popravi ali dopolni (336. člen ZPP). Ob vložitvi pritožbe mora biti plačana sodna taksa. Če sodna taksa ni plačana niti v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za njeno plačilo in tudi niso podani pogoji za oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, se šteje, da je pritožba umaknjena (tretji odstavek 105.a člena ZPP). Če se pritožba vloži po pooblaščenju, mora ta biti odvetnik ali druga oseba z opravljenim pravniškim državnim izpitom, sicer bo sodišče vlogo kot nedovoljeno zavrglo (tretji odstavek 87. člena ZPP).

Kranj, 10. maj 2023

Okrožna sodnica:
Tanja Bizjak l.r.

